

**Kring voor de geschiedenis
van de pharmacie in Benelux.**

**Cercle Benelux
d'histoire de la pharmacie.**

Bijeenkomst ter gelegenheid van het 40-jarig bestaan.
Te Delft op 31 mei en 1 juni 1980.

Programma

**Kring voor de geschiedenis
van de pharmacie in Benelux.**

**Cercle Benelux
d'histoire de la pharmacie.**

Opgericht 18 april 1950 - Fondé le 18 avril 1950.

Bestuur - Bureau:

Voorzitter   Président
E.L. Ahlrichs, Utrecht

O/Voorzitter   Vice-Président
E.G. Segers, Bruxelles

Sekretaris-penningmeester   Secrétaire-Trésaurier
B. Mattelaer, Kortrijk

Leden   Membres
Dr. D.A. Wittop Koning, Amsterdam.
Dr. A. Guislain, Marchienne.
J.B. van Gelder, Gorinchem.

In Memoriam Dr. P.H. Brans

Mij werd de droeve taak opgedragen een In Memoriam te wijden aan Dr. Brans.

Zonder ziek te zijn geweest is Dr. Pieter Hendrik Brans zachtjes in zijn slaap overleden te Rotterdam op 28 maart 1980; hij was 81 jaar oud.

Hiermede verliest de Kring zijn stichter, eerste voorzitter en erelid, houder van de Medaille van de Kring.

Pieter Hendrik Brans was een zeer bereisd man, homme du monde, in contact met vele mensen op velerlei gebied, maar toch was zijn interesse voor de Kring steeds levendig en heeft de geschiedenis van de farmacie altijd zijn predilectie genoten.

Hij heeft ook enkele interessante bijdragen geleverd op dit gebied; zijn interesse spitste zich voornamelijk op de Nederlands-Indische farmacie, de Oost-Indische Compagnie, en het gildeleven in onze streken.

Zijn grote verdienste lag m.i. in zijn organisatorische gaven; waarschijnlijk heeft de Kring zijn ontstaan te danken aan deze gave. Dr. Brans wist van aanpakken, eenmaal dat hij een idee had wist hij die met zijn vliegensvlugge geest uit te werken. Hij kon op zekere ogenblikken een bruisende activiteit ontwikkelen; waar anderen aan een projekt nog aan de voorbereiding toe waren, was hij reeds volop in actie. Zo voor de Kring: vliegensvlug combineerde hij de toen opkomende Beneluxidee met de studie van de geschiedenis van de farmacie en onmiddellijk publiceerde hij een oproep in de vakbladen, legde kontakten en kon de Kring op zeer korte tijd helemaal gestructureerd starten. Daarom alleen reeds verdient Dr. Brans de ereplaats in de geschiedenis van de Kring. Met verlangen zag hij uit naar de 30e verjaring van de Kring en zou op de herdenking aanwezig geweest zijn. Er is anders over beschikt. Aan het zeer actieve leven van Dr. Brans is nu een vreedzaam eind gekomen. Wij houden zijn gedachtenis in ere!

Dr. L.J. Vandewiele

Op ons verzoek heeft ons erelid Dr. P.H. Brans een woord vooraf geschreven ter gelegenheid van de bijeenkomst van de Kring te Delft. Kort voor zijn overlijden hebben wij dit van hem ontvangen, en laten het hierna volgen.

30 jaar Kring voor de Geschiedenis van de Pharmacie in Benelux.

Zonder twijfel heeft de zinloze vernietiging in de laatste wereldoorlog van veel schoons door voorgaande geslachten bijeengebracht, er toe geleid, dat na het einde van de oorlog men zich ging bezinnen op het behoud van hetgeen nog over was. Zo kwamen historici van ons beroep er toe, tijdens de vergadering van de Fédération Internationale Pharmaceutique in 1949 in Amsterdam, te discussiëren over de stichting van een groep, gewijd aan de geschiedenis van de farmacie in een aantal landen en omdat de Benelux-gedachte toen zeer levendig was, of dit in Benelux-verband mogelijk was. Nederland beschikte dank zij de activiteit van Prof. P. van der Wiele reeds over een belangrijke documentatie en een niet te verwaarlozen uitbreiding van de gegevens, die waren bijeengebracht in Stoeder's "Geschiedenis van de Pharmacie", reeds in 1891 verschenen, anderzijds leek het aantrekkelijk om ook de geschiedenis van ons beroep te beschrijven voor België en Luxemburg. Weliswaar hadden de collega's Van Schoor, Schamelhout en Van de Vijvere bijdragen voor de geschiedenis gepubliceerd, maar nog veel was niet onderzocht, om over Luxemburg te zwijgen, want daar was de geschiedenis van ons vak praktisch onbekend.

Men was het er over eens, dat men een stichting wenselijk vond om de lacunes op te vullen en nieuwe gegevens aan te dragen, anderzijds kon men het niet eens worden op welke wijze dit instituut zou moeten worden gevormd. Veel Belgen betwijfelden bovendien de levensvatbaarheid ervan. De redacteurs van de Belgische beroepspers in Amsterdam aanwezig, zegden wel toe een oproep te publiceren, gericht aan allen, die zich aange trokken voelden tot de geschiedenis van ons vak. Ondergetekende had het genoeg deze oproep te mogen formuleren ten behoeve van een te stichten vereniging in het kader van de Benelux. Het aantal reacties was niet overweldigend, maar de weinigen, die reageerden, straalden een dergelijke belangstelling en enthousiasme uit, dat men besloot voort te gaan en belangstellenden op te roepen voor een vergadering in Rotterdam, ten einde te komen tot een Kring voor de Geschiedenis van de Pharmacie in Benelux, op 18 april 1950. De oproep tot deze bijeenkomst was ondertekend door: Dr. P.H. Brans (Rotterdam), Prof. Dr. J. Gillis (Gent), P. van de Vijvere (Brugge), L.J. Vandewiele (Gent) en Dr. D.A. Wittop Koning (Amsterdam).

Men besloot tot de oprichting van de Kring, waarvan het Bestuur zou worden gevormd door Dr. P.H. Brans, President, L.J. Vandewiele, Secretaris en I. Etienne, Penningmeester. Dit bestuur kreeg de opdracht een ontwerp voor een reglement te maken, een vergadering in België voor te bereiden en de mogelijkheid van de publicatie van een "Bulletin". De deviezenbepalingen, die een vlot verkeer over de grenzen bemoeilijkten, werden eerst eind 1950 opgeheven en daarom besloot men niet in 1950, maar eerst op 3

en 4 maart 1951 in Gent te vergaderen. Toen kwam men bijeen in het Auditorium van het Instituut voor de Pharmacie van de Universiteit te Gent. In de middag werden de navolgende voordrachten gehouden. Collega Vandewiele sprak: "Over de Pharmaceutische Verzameling van het Museum voor Folklore te Gent", collega Van de Vijvere over: "Aspecten van de Geschiedenis der Pharmacie in België" en de samensteller van dit berichtje over: "De Geneesmiddelvoorziening bij de Oost-Indische-Compagnie".

Deze vergadering was de eerste van de talrijke bijeenkomsten in vele steden van de Benelux, zoveel mogelijk afwisselend in Nederland en België, zoals het reglement bepaalde, aangenomen in de vergadering van 4 maart 1951. Men besloot de volgende vergadering te houden in Gouda en dit was met die van Gent het begin van een lange reeks, waarin nagenoeg alle aspecten van de farmaceutische geschiedenis van Benelux werden belicht.

Moge deze bijeenkomst in Delft, één van de oudste steden van Nederland, ook weer bijdragen tot de groei en bloei van onze 30-jarige Kring.

Ik wens collega Mevrouw Dr. Bosman veel succes.

Dr. P.H. Brans

Het is een goede gewoonte, dat zowel in België als in Nederland steeds wordt getracht, bij de bijeenkomsten van de Kring voor de Geschiedenis van de Pharmacie in Benelux, een tentoonstelling te organiseren op farmaceutisch-historisch gebied.

Het is een voorrecht te mogen constateren, dat dit ook thans weer is gelukt, dank zij het initiatief dat werd genomen door de bij uitstek deskundige van de Delftse farmacie-geschiedenis, collega Dr. H.A. Bosman-Jelgersma.

Er is een kleine expositie tot stand gekomen, die met belangstelling zal worden bezocht door de leden van de Kring, die Delft bezoeken ter gelegenheid van het 30-jarig bestaan van deze Kring.

Met een woord van dank voor de zeer welwillende medewerking, die door het Gemeentearchief en het museum "Het Prinsenhof" werd gegeven, wil ik hier gaarne besluiten.

*E.L. Ahlrichs,
Voorzitter van de Kring.*

koperen vijzel met opschrift:
"Gegoten voor d'apoteek in 't gasthuys tot Delft anno 1733".

hoog: 35 cm, diameter: 44,5 cm.

friezen: boven: jachttafereel

onder: bloemvaas met engeltenanten.

Aanwezig: Oude en Nieuwe Gasthuis te Delft.

Foto: Afd. Fotografie van Antoni van Leeuwenhoekhuis Amsterdam.

Aan alle deelnemers van deze bijeenkomst.

Delft heet U allen hartelijk welkom!

De schrijver Dirk Coster (1887-1956), die voor zijn geboortestad zo'n bewondering heeft gehad, schreef de volgende karakteristieke woorden neer over zijn geliefde Delft: "Een middag te toeven in een kleine historische stad in Nederland, het kan soms meer betekenen dan een uitstapje. Soms, als het weder en omstandigheden gunstig zijn, is het, of ons hier een blik gegund wordt tot in de ziel van de Europese beschaving, met al haar grote dromen en dwaasheden. Wij hopen dat het deze herinnering zal zijn, die het aloud Delft zijn bezoekers medegeeft".

Wij sluiten ons gaarne bij deze wens aan.

Deze "zingende stad met haar machtige torens" heeft U op het eerste gezicht misschien niet zoveel te bieden aan tastbare farmaceutische herinneringen. Geen antieke apotheek, geen museum met een schat aan farmaceutische oudheden. Maar wel kent haar geschiedenis vele onsterfelijken op medisch en farmaceutisch gebied. Wij noemen U de namen van: Dirck Cluyt, Pieter van Foreest, Antoni van Leeuwenhoek, Reinier de Graaf, de generaties Van der Boon Mesch, Petrus Jacobus Kipp en anderen, minder bekend, maar toch van groot belang voor de historie van de Nederlandse farmacologie.

Eeuwen lang, hebben te Delft de apothekers zich bij voorkeur gevestigd in het centrum van de stad: Markt, Wijnhaven, Koornmarkt, Hippolytusbuurt, Oude- en Nieuwe-Delft. Pas in de 20-ste eeuw waren diverse apothekers, door ontvolking van de binnenstad, genoodzaakt hun apotheek te verplaatsen naar de buitenwijken. Apotheek Fa. Kipp is de enige, die men heden ten dage nog kan vinden op de Oude Delft. Reeds in de 14-de eeuw waren er te Delft apothekers gevestigd: Jacob de Specier, Gerrit Jacobsz. Een ordonnantie, die tot de oudste in de Nederlanden behoort, "Vande Medicinen ende Cruyden", stelde regels vast, waaraan medici en apothekers zich dienden te houden, en kondigde tevens maatregelen af, die noodzakelijk waren omdat vele onbevoegden zich bewogen op het gebied van geneeskunde en farmacologie.

In de talrijke kloosters, die Delft rijk was, zal men zich ook wel met medisch-farmaceutische zaken hebben beziggehouden. Zeker weten we dit van het St Agnesklooster, waar een "syeckhuys en een apteeckerie" was en van het St Anna-klooster, waar in de bibliotheek diverse medische en farmaceutische boeken waren, zoals de "Hortus Sanitatis".

Op 3 mei 1536 brak de grote brand uit, waardoor binnen 3 uren het grootste deel van de stad werd vernietigd. Herhaaldelijk zou in de 16-de eeuw de Delftse bevolking door pestepidemieën worden getroffen. Ook oorlogsdreiging, hongersnood en beeldenstorm zorgden ervoor, dat deze periode zeer onrustig was. Een toename van medici en apothekers viel te constateren.

Maar ook de kwakzalverij vierde hoogtij en de bijzondere figuur van de "Delftse Wonderdokter" bewoog zich eveneens op het gebied van de gezondheidszorg. De stadsgeneesheer Pieter van Foreest, de "Hollandse Hippocrates" zou 40 jaar zijn praktijk in Delft uitoefenen. Als lijfarts van de Prins van Oranje heeft hij diens lichaam gebalsemd, na de gewelddadige dood op 10 juli 1584, en de bekende apotheker Dirck Cluyt leverde de ingrediënten voor het balsemen. In datzelfde jaar, op 5 februari, was de gezondheidszorg door een verordening geregeld en werden speciaal de medici, apothekers, chirurgijns en oculisten alsmede de kwakzalvers, aan banden gelegd.

In de "Gouden Eeuw" nam de welvaart toe en bloeiden handel, nijverheid, kunsten en wetenschappen. Delft was de stad van: Pieter de Hoogh, Johannes Vermeer, Carel Fabritius, Hugo de Groot, Reinier de Graaf en Antoni van Leeuwenhoek. De tapijtwevers en plateelbakkers werden beroemd. De Delftse apothekerspotten werden in grote hoeveelheden gevormd en gebakken; eerst blauw op een wit fond, later ook in polychroom. Het aantal apothekers nam weer toe, en zij waren van oudsher lid van het St Nicolaas Gilde maar door de oprichting van het Collegium Medico Pharmaceuticum op 5 oktober 1682, werden zij, tezamen met de medici, lid van dit gecombineerde gilde. De Amsterdamse farmacopee werd officieel verplicht als voorschriftenboek. Het gasthuis aan de Koornmarkt, het oudste in ons land nog functionerende ziekenhuis was al bekend in 1252. In 1674 werd de gasthuisapotheek in gebruik genomen en drie generaties van de apothekersfamilie Lieftingh hebben de farmaceutische leveranties van het gasthuis verzorgd.

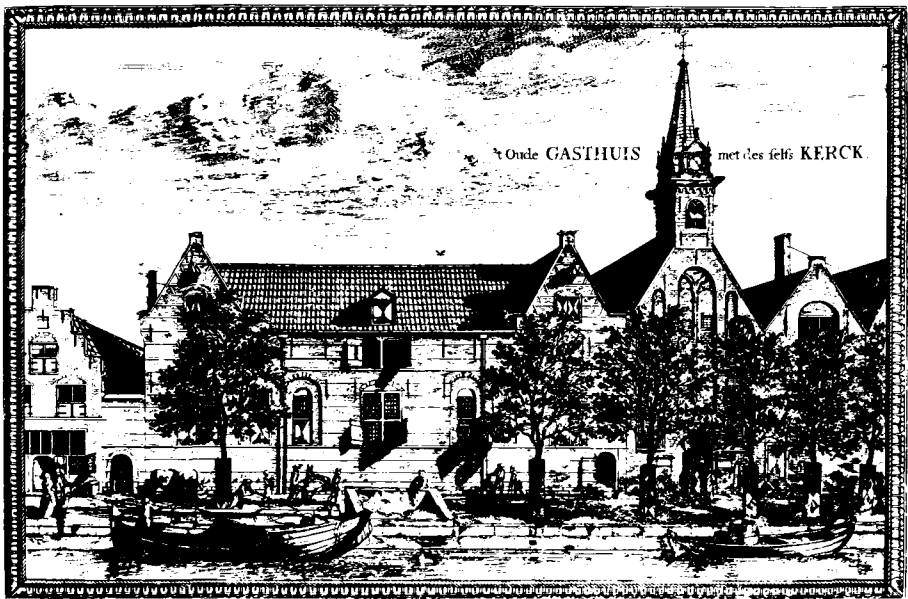
In de 18-de eeuw, toen er een algehele teruggang, zowel cultureel als financieel, optrad, werd ook Delft hierdoor getroffen. Bovendien was het in de stad onrustig door regententwisten en tegenstellingen tussen patriotten en prinsgezinden. De onderlinge verstandhouding tussen de apothekers zal in deze periode wel voor een groot deel afhankelijk zijn geweest van hun politieke instelling. Hoewel het aantal inwoners terugliep, nam het aantal praktiserende apothekers toe. Ook de apotheekhoudende medicus, de drogist en de chymist namen een bepaalde positie in. De bovenverdieping van "De Waag" werd in 1767 in gebruik genomen als vergaderplaats van het medisch-farmaceutisch Collegium. Leerbrieven en diploma's werden afgegeven aan de talloze kandidaten, die met goed gevolg hun leertijd hadden volbracht en hun apothekersproef aflegden. De Delftse overheid greep in 1785 in, door aan de vrije aflevering van een opiumhoudend preparaat een einde te maken, omdat men dit in de Delftse apotheken zonder recept en ongelimiteerd kon verkrijgen. Zij was daarin de overheid voor, die dit pas bij de wet van 12 maart 1818 zou regelen. Na de tijd van de Bataafse Republiek, de Franse overheersing en de bevrijding daarvan op 17 november 1813, brak er halverwege de 19-de eeuw weer een nieuw tijdperk van bloei aan voor Delft. In dit verband moet zeker worden genoemd de oprichting in 1870 van de Nederlandse Gist- en Spiritusfabriek, die zich uit de oorspronkelijke fabricage van gist en alcohol heeft ontwikkeld tot een grote producent van o.a. antibiotica. Na de opheffing van het Collegium Medico Pharmaceuticum, kwam de

oprichting van de Stedelijke Commissie van Geneeskundig Toezicht in 1804, die, toen de geneeskundige wetten van Thorbecke op 1 november 1865 in werking traden, werd opgeheven, omdat de zelfstandige, plaatselijke farmacie het veld moest ruimen voor een algemeen geneeskundig staatstoezicht. In de 19-de eeuw was de ontwikkeling der natuurwetenschappen met name die van de chemie, van grote betekenis voor de Nederlandse farmacie. Te Delft heeft apotheker P.J. Kipp door het houden van lezingen en proefnemingen tijdens bijeenkomsten van apothekers een grote bijdrage geleverd tot een beter begrip op schei- en natuurkundig gebied.

Wij zijn ons ervan bewust, dat bovengeschetste inleiding over de geschiedenis der farmacie te Delft zeer summier is. Daarom is getracht in het programma van dit weekend zo veel mogelijk door middel van documenten, voorwerpen, lezingen en excursies, U nader te brengen tot het farmaceutisch verleden van deze stad.

Dr. H.A. Bosman-Jelgersma.

Het Oude Gasthuis aan de Koornmarkt te Delft 18-de eeuwse kopergravure
(Gemeente archief Delft).

-
- 20.15 u. Van "De Prinsenkelder" wandelt men langs de Oude Delft naar "De Waag". (ongeveer 5 minuten, ingang Markt of Wijnhaven).
-
- 20.45 u. Lezingen in de theatterruimte van "De Waag".
De koffie-pauze is in de bar van "De Waag", zijnde eertijds de vergaderruimte van het Delftse Collegium Medico Pharmaceuticum. Tel.: 015-14.11.13.
- Dr. L.J. Vandewiele (Gent):
"Curiosa uit de farmaciegeschiedenis". (met dia's).
  - Drs. Chr. De Backer (Gent):
"Bijkomende gegevens over de oudste apothekers te Gent in de rekeningen van de St. Pietersabdij (14de en 15de eeuw)".
  - Claude Lanchy (Parijs):
"Les soins aux enfants dans l'oeuvre de la Comtesse de Ségur". (dia-montage op groot scherm).
-

Zondag 1 juni 1980.

Bijeenkomst in Party-centrum "De Koophandel" (Beestenmarkt 26).
Tel.: 015-12.63.90

10.00 u. Ledenvergadering.

10.30 u. Koffie-pauze.

Hierna, de lezingen:

- Dr. D.A. Wittop Koning (Amsterdam):
"De Amsterdamse uitgave van de Editio Altera van de Pharmacopoea Amstelredamensis terecht". (met dia's).
  - Drs. J.B. van Gelder (Gorinchem):
"Verzamelen op de juiste wijze".
  - Dr. H.A. Bosman-Jelgersma ('s-Gravenzande):
"Delftse tuinen voor geneeskruiden".
-

12.30 u. Aperitief

13.00 u. Koud en warm Buffet in Rotisserie "Het Fornuis" (te bereiken via Party-centrum "De Koophandel") - Tel.: 015-14.23.02.

14.45 u. Per bus van de Beestenmarkt naar de "Cultuurtuin voor Technische Gewassen" (Julianalaan 67).
Rondgang onder leiding van de Heer J.W. van Loon.
De bus brengt U weer terug naar de Beestenmarkt.

16.00 u. Einde van de bijeenkomst.

Hierna kan men desgewenst een bezoek brengen aan Apotheek Kipp (Oude Delft 202) alwaar een kleine expositie is ingericht, naar aanleiding van het 150-jarig bestaan van deze apotheek.

Programma van de bijeenkomst van de Kring te Delft.

Zaterdag 31 mei 1980.

-
- 14.30 u. Registratie van de deelnemers in de Oude Kerk (Heilige Geest Kerkhof).
Uitreiken van uitvoerige congres-documentatie.
Koffie, aangeboden door de Delftse Apothekers Vereniging.
-
- 15.00 u. Orgelbespeling door de organist Piet van Amstel.
-
- 15.30 u. Rondgang door de Oude Kerk, met bezichting van:
het gedenkteken van Antoni van Leeuwenhoek,
de grafzerk van de "Delftse Wonderdokter"
en het graf van de Delftse apothekersfamilie Lieftingh.
Uitleg over de gebrandschilderde ramen van Joep Nicolas.
-
- 16.00 u. Officiële opening van de bijeenkomst in de Oude Kerk.
-
- 16.30 u. Bezoek aan Museum "Het Prinsenhof"
(Agathaplein, tegenover de Oude Kerk).
Korte rondgang door het Museum, waar een bescheiden expositie is ingericht over het verleden van de Delftse farmacie.
Aansluitend Aperitief in de "Nonnerie", aangeboden door het Departement 's-Gravenhage van de Kon. Ned. Mij ter bevordering der Pharmacie.
-
- 18.00 u. Gildemaaltijd in restaurant "De Prinsenkelder"
(te bereiken via het museum). Tel.: 015-12.18.60.
-

Wij danken de volgende instellingen en firma's voor hun zeer gewaardeerde medewerking aan dit congres.

Blokland Apotheek verpakking (Arkel)
Centrafarm (Etten-Leur)
Janssen Pharmaceutica (Beerse, België)
Koninklijke Ned. Mij ter bevordering der Pharmacie (Den Haag)
Merck, Sharp & Dome (Haarlem)
Ned. Ass. van de Farmac, Industrie (Utrecht)
O.P.G. (Utrecht)
Pharbil (Rotterdam)
Pharmachemie (Haarlem)
Fa. Rooster en Zn (Rotterdam)
Roussel Laboratoria (Hoevelaken)
W. Schwabe (Zaandam)
Servier Nederland (Zoetermeer)
Stichting Ver. Nederl. Apotheken (Den Haag).

Enkele kanttekeningen bij het programma.

Rondgang door de Oude Kerk:

Antoni van Leeuwenhoek (1632-1723), die zich gedurende zijn lang leven vooral bezig hield met het zichtbaar maken van het allerkleinste, is door zijn microscopisch onderzoek van chemische en plantaardige grondstoffen, waaronder geneesmiddelen waren, ook voor de farmacie van betekenis geweest. Hij overleed op 26 augustus 1723, ruim 90 jaar oud en werd in de Oude Kerk te Delft begraven. Zijn dochter Maria, die hem tot zijn dood toe verzorgd had, liet in 1739 een gedenknaald in de Oude Kerk voor hem oprichten: "Patri Charissimo Hoc Monumentum Filia Maria A. Leeuwenhoek moerens p."; hetgeen wil zeggen: "Voor eenen zeer Geliefden Vader is dit Gedenkstuk, door deszelfs Dochter Maria van Leeuwenhoek, treurende, doen oprichten".

Jacob Jansz Graswinckel (1536-1624), voerde de bijnaam "Boot", zoals blijkt uit de inscriptie op zijn grafsteen; zijn vader had een brouwerij de Boot. Mevrouw Bosboom-Toussaint heeft in 1870 zijn leven beschreven in haar historische roman: "De Delftsche Wonderdokter". Deze bijzondere figuur was een godvruchtig mens, die een uiterst ascetisch bestaan leidde in een huisje aan de west-zijde van de Oude Delft. Achter zijn huis was een tuin, waarin hij geneeskrachtige kruiden kweekte. Door zelfstudie vergaarde hij zich een grote kennis van de genees- en kruid-kunde. Hij hielp zijn zieke, behoeftige medeburgers, volgens de geschiedschrijver van Delft, Van Bleyswijck: "Niet alleen der armen Almoesnier en Schaft-meester, maar oock in tijde van sieckte haer Doctor en Apotheker".

Johan Gerritsz Lieftingh (1604-1684).

De apothekers, die in de 17de eeuw de farmaceutische leveranties voor het gasthuis hebben verzorgd, waren leden van de vooraanstaande Delftse familie Lieftingh. Drie generaties apothekers van deze familie hebben hun diensten aan het gasthuis verleend: De vader van Johan: Gerrit Woutersz (een zoon van apotheker Wolter Lieftingh uit Utrecht), Johan Lieftingh en diens zoon Gerrit. De laatste heeft op 18 mei 1674 de inventaris van zijn apotheek naar het gasthuis overgebracht, omdat toen de gasthuisapotheek was opgericht. Samen met zijn eerste en tweede vrouw rust Johan Lieftingh in de Oude Kerk, onder een zerk, waarop de familiewapens Lieftingh, Salengre en Van der Mast en een opschrift.

Museum Het Prinsenhof, Prinsenkelder.

Het complex van het Prinsenhof werd in 1402 als St-Agatha-klooster gesticht en behoorde tot de rijkste en meest invloedrijke kloosters van Delft. Prins Willem van Oranje (1533-1584) heeft van 1572 af, met lange tussenpozen van afwezigheid, in dit klooster gewoond. Zijn werkkamer aan de Oude Delft, hoek Schoolstraat, zag uit op de toren van de Oude Kerk. Aan zijn gewelddadige dood op 10 juli 1584 door Balthazar Geerardts, herinneren de kogelgaten, die men thans nog kan bezichtigen. "Mon Dieu, ayez pitié de moi, Mon Dieu ayez pitié de ce pauvre peuple" zouden de laatste woorden van de Prins zijn geweest. De vroegere kloosterkapel, waar Willem de Zwijger regelmatig de protestantse eredienst bezocht, is thans de Waalse Kerk. De Prinsenkelder is een gedeelte der proviandkelder van het oude klooster.

Gebouw "De Waag".

Van het gebouw "De Waag" werd het onderhuis gebruikt voor de handel: het wegen van goederen, op last van de stedelijke overheid. Op de lijst van deze goederen vindt men kleurstoffen, specerijen, chemicaliën en drogeryen, naast andere producten zoals kaas en boter. Vele van deze goederen zullen tenslotte hun weg gevonden hebben naar de apotheek. Het Collegium Medico Pharmaceuticum van Delft werd in 1682 opgericht en vergaderde vanaf 1767 op de bovenverdieping van "De Waag" aan de achterzijde, waar een bijzondere steen in de gevel nog aan herinnert. De voorzijde van deze bovenverdieping werd verhuurd aan het gilde van de goud- en zilversmeden. De notulen van de vergaderingen van het Collegium zijn slechts van de periode 25 september 1799 tot haar opheffing op 1 juni 1804, bewaard gebleven. Uit de periode daarvoor is alleen het boek van de ontvangsten en uitgaven over de jaren 1734-1804 bewaard gebleven.

Cultuurtuin voor Technische Gewassen.

De oorsprong van deze tuin was de proeftuin voor geneeskruiden van de "Nederlandsche Vereeniging voor Geneeskruidentuinen", die in 1917 door bemiddeling van Prof. van Iterson te Delft de beschikking kreeg over een flink stuk grond om daarop de proeftuin aan te leggen. Later is op dit stuk grond een tropisch kassencomplex gebouwd, dat behoorde bij het Laboratorium voor Technische Botanie, Biochemie en Microbiologie.

Rechts vindt U de kruidentuin, waarin medicinale planten, voedings- en genotmiddel leverende planten, planten die looi- en kleurstoffen leveren, vezelleverende planten. In de tropische kassen is een verzameling tropische en subtropische gewassen met o.a. suikerriet, een bamboebosje, een cocosen olie-palm, een kapok- en cacaoboorn etc. In de bomentuin staan tal van exemplaren, die om één of meer eigenschappen nuttig genoemd mogen worden, voornamelijk om de kwaliteit van hun hout. In de zgn. plantentuin staan gewassen, die worden gebruikt om in het laboratorium als proefmateriaal te dienen.

Technische realisatie en druk.

Janssen Pharmaceutica, B-2340 Beerse